

Lustrumboek
40 jaar Jura Falconis

JURA FALCONIS VZW (EDITOR)

RBIB

2672099-10

1B REF+ Jura Falconis 2005

Jura Falconis is het juridisch wetenschappelijk studententijdschrift van de rechtsfaculteit van de K.U.Leuven. In 1964 hebben enkele rechtsstudenten het lumineuze en ambitieuze plan opgevat aan de Leuvense rechtsfaculteit een eigen juridisch tijdschrift, geënt op de beroemde Amerikaanse law reviews, op te starten.

Ondertussen is Jura Falconis uitgegroeid tot een vaste en unieke waarde in de Belgische rechtsliteratuur (www.jurafalcons.be). Het veertigjarig bestaan wilden wij dan ook met gepaste luister vieren. Daarom stelden wij het "Lustrumboek 40 jaar Jura Falconis" voor u samen.

Het bundelt zeventien bijdragen die strik voor stuk de weergave vormen van de problematiek die de desbetreffende rechtstak het komende decennium zal beheersen.

Reeds verschenen in de reeks Jura Falconis Libri:

- De nieuwe wet op de appartementswoning, 1994
- Juridische actualiteit omtrent de KMO, 1995
- De onteigening ten algemene titel, 1996
- De retroactiviteit van rechtsregels, 1997
- De dwangsom, 1998
- Actuele aspecten van verkeersaansprakelijkheid, 1999
- De VZW naar huidig en komend recht, 2000
- De Genocidewet in internationaal perspectief, 2001
- Bemiddeling in familiezaken, 2003
- Fiscale Amnestie (EBA-Wet), 2005

ISBN 2-8044-1895-2

9 782804 418953

JURLUS

Jura Falconis
Tiensestraat 41 - 3000 Leuven
Tel. & Fax: 016/32.52.82
Jura.Falcons@law.kuleuven.ac.be

Jura Falconis
editor

Lustrumboek
40 jaar Jura Falconis

JURA FALCONIS LIBRI

RBIB

1B

REF+

Jura Falconis

2005

Het onmeetbare meten? Het VLIR-model voor integrale kwaliteitsevaluatie van het onderzoek in de rechtswetenschappen¹

ALAIN VERBEKE²

Jura Falconis is een tijdschrift met een lange en rijke traditie waaraan vele generaties studenten, waaronder ikzelf, hebben meegewerkt en gebouwd. Het tijdschrift heeft in de loop der jaren een zekere "sérieux" verworven en wordt aanvaard als één van de (te) vele juridische tijdschriften in het Vlaamse rechtswetenschappelijke landschap. Bij de gelegenheid van veertig jaar Jura Falconis lijkt het mij nuttig om even stil te staan bij de nieuwste ontwikkelingen omtrent de meting van de kwaliteit van het rechtswetenschappelijk onderzoek.

- ¹ Diverse passages in deze bijdrage zijn overgenomen uit het *Model voor een integrale kwaliteitsevaluatie van het onderzoek in de rechtswetenschappen*, in de oorspronkelijke versie geschreven, op basis van de bevindingen van de VLIR-werkgroep Kwaliteit Onderzoek Rechten, door Daniëlle Gillot en prof. dr. Liesbet Stevens en verder uitgewerkt, aangepast en verfijnd door de werkgroep met Daniëlle Gilliot en Jetje Degroof als VLIR-stafmedewerkers. Zie www.vlir.be. Ook bij deze gelegenheid wil ik mijn oprechte dank en bewondering uitspreken voor de inzet en het enthousiasme van de leden van de werkgroep en de VLIR-stafmedewerkers. Deze laatsten zijn van ongewoon professioneel niveau en zijn onmisbaar voor het welslagen van het project.
- ² Gewoon hoogleraar K.U.Leuven en Universiteit Tilburg, codirecteur Contract en Vermogen Onderzoeksalliantie K.U.Leuven, codirecteur Centrum voor Bouwrecht K.U.Leuven, advocaat te Brussel, voorzitter van de VLIR-werkgroep Kwaliteit Onderzoek Rechten.

§ 1. Rechtswetenschap

Onderzoek en rechten, het is niet voor iedereen een evidente combinatie. Is onze officiële naam niet de faculteit der rechtsgeleerdheid? Geleerd zijn wij wel, althans, dat wordt beweerd. Wij spreken ook onverkort van rechtsgeleerden. Dat klinkt chique. Maar zijn wij ook wetenschappers? Vaak wordt het woord wetenschapper in de mond genomen om ermee te refereren aan onderzoekers en hoogleraren van de faculteiten uit de groepen van de exacte en de biomedische wetenschappen. Impliciet zou dat dan staan tegenover de niet-wetenschapper uit de humane wetenschappen in het algemeen en de rechten in het bijzonder.

In *Van Dale* lees ik in één van de omschrijvingen dat wetenschap het systematisch geordende geheel van het weten is en van de regels waarmee verdere kennis kan worden verkregen. Daaraan wordt toegevoegd dat de universiteit opleidt tot zelfstandige beoefening der wetenschappen. Tevens lees ik dat het gaat over nieuwe waarheden ontdekken. In meer concrete zin ten slotte wordt verwezen naar het weten, de kennis en bekendheid met iets, op een speciaal gebied. Rechtswetenschap wordt omschreven als de wetenschap die zich bezighoudt met de systematische studie van het recht. Rechtsgeleerdheid is de wetenschap, kennis of studie van het recht. In het *Modern Woordenboek van Verschueren* (Brepols, vijfde druk) luidt het dat de wetenschap het geheel van zekere kennis is in hun oorzakelijk verband. De rechtswetenschap wordt er ondervverdeeld bij de geesteswetenschappen die de levende wezens, categorie mensen bestuderen. Rechtswetenschap wordt nader bepaald als de wetenschap van het recht. Rechtsgeleerdheid ook als de kennis of wetenschap van het recht. Wat zouden mijn collega's van het *De Valks Juridisch Woordenboek* (Intersentia, 2004) over dit moeilijke begrip te vertellen hebben? Bij rechtsleer vind ik dat dit het geheel is van wetenschappelijke juridische verhandelingen die een formele bron van recht uitmaken. Een formele rechtsbron verwijst naar de factoren waaraan het recht zijn gelding ontleent, dit is op bindende wijze de wetgeving in de materiële zin, het gewoonterecht en de algemene rechtsbeginselen en op louter gezaghebbende wijze de rechtspraak en de rechtsleer. De materiële rechtsbron is dan het geheel van maatschappelijke en ideologische factoren die de inhoud van de positieve rechtsregels bepalen en die het studieobject uitmaken van de hulpwetenschappen van het recht, de rechtsfilosofie, de rechtssociologie en de rechtsgeschiedenis.

De moeilijke discussie wat een wetenschap precies is of niet is, kan en wil ik hier niet aangaan. Uit voornoemde omschrijvingen volgt nochtans dat wij met de studie van het recht blijikbaar aan wetenschap doen. Wij beoefenen een systematisch geordend geheel van weten en van regels waarmee verder kennis kan wor-

den verkregen. Wij leiden op in de rechten aan een universaliteit en streven er naar dat onze afgestudeerden op zelfstandige wijze met het recht kunnen omgaan. Wij ontdekken nieuwe waarheden, of liever variaties op het zoeken naar een waarheid die niet bestaat en die wij dus nooit zullen vinden en nooit mogen vinden want recht is een keuze. Wij proberen alles in zijn oorzakelijk verband te plaatsen, en dat niet alleen in het vak onrechtmatige daad. En ten slotte, als het recht hulpwetenschappen heeft, dan moet het toch zelf ook wel een wetenschap zijn.

Hoewel wij misschien wat atypisch en speciaal zijn, het lijkt mij inderdaad toe wel vast te staan dat wij aan wetenschap en onderzoek doen. Systematisch ordenen, kritisch bevragen, afroetsen aan werkelijkheid of praktisch, altijd weer vanuit een ander perspectief bekijken, van niets of niemand zekerheden aanvaarden zijn dit geen wezenlijke kenmerken van een onderzoeker die evenzeer bij de juridische onderzoeker van doorslaggevend belang zijn?

§ 2. Evaluatie van onderzoek

Bon, wij zijn dus wetenschappers, wij doen aan onderzoek. Eigenzinnig, op een eigen manier, anders dan de exacte en biomedische met hun microscoop, laboratorium en transgene muizen, anders dan filosofen en archeologen in Turkije maar wij doen het ook. Als wij het doen, dan kunnen wij niet ontsnappen aan de vraag van buitenstaanders, maar ook van binnenstaanders, hoe goed of slecht wij het doen.

Een onderzoeker, ook die in de rechten, wordt betaald met gemeenschapsgeld met geld van een project of van een bepaalde instelling, maar in elk geval met fondsen van een financier die vraagt om onderzoek te doen. Het is niet meer dan logisch dat die financier dat onderzoek mag evalueren. Hij mag weten wat er met zijn geld gebeurt. Hij mag nagaan of zijn geld goed wordt besteed. Hij mag zijn investering optimaliseren. Alle assistenten en professoren moeten een deel van hun tijd aan onderzoek besteden. Dat staat zo in de opdracht van academisch personeel: onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. De overheid die academici betaalt, heeft het fundamentele recht om na te gaan of zij hun job naar behoren uitvoeren, dus ook het aspect onderzoek. Rechtswetenschappers kunnen en mogen niet zeggen dat zij niet evalueerbaar zijn, omdat zij uniek of fantastisch zijn. Dat zou niet redelijk zijn. Onderzoekers moeten aanvaarden dat op de een of andere manier kan worden nagegaan of zij zwalmatig, goed, zeer goed dan wel fabelachtig uitmuntend onderzoek doen.

§ 3. Sandwich

De rechtsonderzoeker is het beleg van een sandwich die langs twee kanten wordt platgedrukt. Ik licht hierna de boven- en onderkant van de sandwich toe, waarna ik aangeef hoe wij moeten ijveren om uit de sandwich te ontsnappen om onze wetenschappelijke eigenheid te profileren. Daarbij is van groot belang een acceptabel instrument aan te bieden om de kwaliteit van dit eigenzinnige onderzoeksprofiel te evalueren. Anders wordt die eigenheid door de samenleving in het algemeen en andere wetenschappers in het bijzonder, terecht, niet aanvaard.

1. De bovenkant van de sandwich: exacte en biomedische wetenschappen

Reeds vele jaren wordt vanuit de exacte en de biomedische wetenschappen druk uitgeoefend op het onderzoek in de humane wetenschappen in het algemeen en het rechtswetenschappelijk onderzoek in het bijzonder om een geobjectiveerd instrument voor te leggen op grond waarvan de kwaliteit van dat onderzoek kan worden gemeten. Zolang er geen dergelijk instrument voorhanden is, bestaat de neiging om het onderzoek in de humane wetenschappen te beoordelen volgens de criteria die gangbaar zijn in de andere wetenschappen.

Deze criteria zijn eenzijdig gericht op publicaties in het Engels in internationale tijdschriften die worden gerankt en gewaardeerd op basis van hun impactfactor. De toptijdschriften hebben de grootste impact op het onderzoek in een bepaalde discipline of materie. Wie daarin publiceert, heeft dus als onderzoeker grote impact en is bijgevolg een zeer goede of uitmuntende onderzoeker, naargelang de ranking van het tijdschrift. Tevens worden publicaties geapprecieerd aan de hand van een *citation index*. Hoe meer een onderzoeker wordt geciteerd, hoe beter, want opnieuw blijkt daaruit zijn impact en invloed op de internationale onderzoeksgemeenschap. Publicaties in nationale tijdschriften en boeken, zeker in het Nederlands, worden vanuit die andere wetenschappen meewarig bekeken als producten van een beschamende folklore die zich maar beter niet het odium van wetenschap aanmeet.

Toevallig zijn Nederlandstalige artikelen in nationale tijdschriften en boeken en handboeken voor de ontwikkeling van de rechtswetenschap in onze eigen gemeenschap en maatschappij van groot belang. Daarin en daarmee gebeurt grondig, kritisch en fundamenteel rechtswetenschappelijk onderzoek. Het is dan ook pijnlijk en oneerlijk als dat werk als onwetenschappelijk geprul wordt afge-

daan. Het is ook daadwerkelijk problematisch omdat de rechtswetenschappen in alle gremia waar onderzoeksmiddelen moeten worden verdeeld dientengevolge op het laagste trapje komen te staan en dan al blij mogen zijn enkele kruimeljes te ontvangen die door de andere wetenschappen in een gulle bui van medeleven van de rijkelijke tafel worden geveegd.

Het rechtswetenschappelijk onderzoek vertoont een sterke nationale of regionale dimensie. De mate waarin een rechtsdiscipline zich leent tot relevant vergelijkend of internationaal onderzoek, varieert daarenboven sterk naargelang de discipline. Deze nationale/regionale dimensie van het rechtswetenschappelijk onderzoek staat in schril contrast met de bibliometrische instrumenten die door ISI worden geboden, en die een uitgesproken Amerikaans zwaartepunt vertonen (93 van de 106 rechtswetenschappelijke tijdschriften in ISI zijn zuiver op het recht van de Verenigde Staten gericht; enkel Engelstalige tijdschriften komen in de lijst voor). Het gebruik van bibliometrische instrumenten in de rechtswetenschappen kan dus onmogelijk op de ISI-databanken steunen, omdat deze geen representatief staal kunnen vormen van het rechtswetenschappelijk onderzoek in België en in andere Europese landen.

Dit neemt niet weg dat onderzoek in de rechten niet alleen op het nationale recht kan gericht zijn en niet enkel kan worden beperkt tot Nederlandstalige publicaties. Op zijn minst moeten rechtswetenschappers niet alleen over het muurtje van andere rechtssystemen vertonen via buitenlandse publicaties en lezingen. Dit aspect komt verder in deze bijdrage nog nader aan bod.

2. De onderkant van de sandwich: Amerikaans juridisch onderzoek

De nadruk op het internationale en Engelstalige karakter van het onderzoek in de andere wetenschappen en de druk van daaruit leidt er toe dat sommigen ervan uitgaan dat het probleem kan worden opgelost door sterk Amerikaans te werken en te schrijven in Amerikaanse toptijdschriften. Zoals ook in andere wetenschappen het geval is, bestaat in de rechten soms de neiging om het Amerikaanse imperialisme te ondergaan en te denken dat van daaruit de standaarden moeten worden gedicteerd. Uiteraard kan men heel wat leren van het onderzoek aan Amerikaanse top *law schools*, met name hun daadwerkelijke interdisciplinaire benadering.

Maar niet alles wat van over de oceaan komt aangewaaid, is zaligmakend. De *law reviews* van de top schools zijn alle in handen van studenten die er een heel eigenzinnige benadering op nahouden³. Artikelen moeten bulken van de voetnoten en de historie van de problematiek wordt best gesitueerd vanaf Adam en Eva... Bovendien zijn deze tijdschriften allemaal pure nationale tijdschriften die zich quasi uitsluitend bezig houden met nationaal Amerikaans recht. Ook het zo geroemde interdisciplinaire onderzoek moet in deze tijdschriften niet al te zeer worden overschat. Onderzoek van de citeringsgewoontes in de top *law reviews* toont aan dat al deze nationale tijdschriften met elkaar een cluster vormen, en dus permanent over en weer naar elkaar verwijzen, terwijl de referenties naar andere interdisciplinaire tijdschriften substantieel veel beperkter zijn⁴.

3. Ontsnappen uit de sandwich: onze eigenheid profileren

Waarom zouden publicaties in Amerikaanse nationale tijdschriften voor een Europese onderzoeker het walhalla uitmaken? Het kan zeer goed en zelfs uitmuntend zijn om in deze tijdschriften te publiceren, maar dat is niet noodzakelijk. Er is nood aan een eigen Europese juridische onderzoeksidentiteit. Wellicht moet nog meer worden gewerkt aan de ontwikkeling van een aantal Europese toptijdschriften. Maar ook dergelijke evolutie kan en mag het belang niet misskennen van nationale tijdschriften waarin uitmuntende publicaties worden opgenomen die meer betrekking hebben op nationaal recht.

Het rechtswetenschappelijk onderzoek vertoont, in vergelijking met andere wetenschapsgebieden, een aantal typische eigen kenmerken die niet enkel moeten worden gerespecteerd maar ook gevaloriseerd. Deze eigenheid maakt het onmogelijk om de in andere gebieden gangbare (bibliometrische) beoordelingsmethodes voor publicaties te transponeren op het rechtswetenschappelijk onderzoek.

Naast de nationale dimensie en het belang van publicaties in nationale tijdschriften en het schrijven van boeken, is er nog een andere particulariteit die niet uit het oog mag worden verloren. Het rechtswetenschappelijk onderzoek heeft met name zowel een fundamentele als een toegepaste dimensie. Deze toegepaste

³ Zo o.m. in de *Stanford Law Review*, *Yale Law Journal*, *Harvard Law Review*, *Michigan Law Review*, *Chicago Law Review*, *Columbia Law Review*, *NYU Law Review*. Uiteraard hebben de law schools daarnaast ook talloze meer domeinspecifieke tijdschriften waarvan een aantal internationaal gericht omdat deze betrekking hebben op internationale-rechtelijke domeinen.

⁴ Onderzoek aan de Universiteit van Leiden, 2003.

dimensie ontneemt aan het onderzoek niet zijn wetenschappelijk karakter louter door de omstandigheid dat de "gebruikers" van het onderzoek niet altijd zelf onderzoekers zijn, maar juridische beroepsbeoefenaars. Voor zover bij het rechtswetenschappelijk onderzoek, dat vaak zal steunen op de compilatie, verwerking en duiding van documentair materiaal, gebruik wordt gemaakt van een wetenschappelijke methode, moet worden aanvaard dat het hier wel degelijk een wetenschappelijke onderzoeksactiviteit betreft. De omstandigheid dat bepaalde tijdschriften zich (hoofdzakelijk) tot juridische beroepsbeoefenaars richten, belet niet dat dit wetenschappelijke artikelen kunnen zijn.

Wij worden dus gesandwichd tussen onze eigen wetenschappers van andere disciplines en de Amerikanen uit onze eigen discipline. Hoog tijd om de rol van beleg op een sandwich achter ons te laten en te werken aan een eigen onderzoeksidentiteit. Daarbij is het van groot belang om een model te ontwikkelen waarmee op een geobjectiverde wijze de kwaliteit van dat rechtsonderzoek kan worden beoordeeld.

§ 4. Naar een model voor evaluatie van rechtsonderzoek

Een kleine tien jaar geleden besliste de VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad) een pilootproject op te zetten rond de methodologie in de disciplines van rechten en taalkunde. De K.U.Leuven, Universiteit Gent, Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Antwerpen namen aan het project deel. Begin 1997 werd een projectteam samengesteld met stafmedewerkers van de VLIR, medewerkers van het Centrum voor Wetenschaps- en Technologische Studies van de Universiteit van Leiden en een afgevaardigde van de Administratie Wetenschap en Innovatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Voor elk pilootproject werd de groep uitgebreid met een interuniversitaire expertgroep uit de betrokken wetenschap. Dit resulteerde in 1999 in een rapport *Towards Indicators of Research Performance in the Social Sciences and Humanities. An Exploratory Study in the Fields of Law and Linguistics at Flemish Universities*. Voor de rechten werd daarin onder meer op basis van een enquête een ranking opgesteld van tijdschriften volgens hun wetenschappelijke waarde en internationale zichtbaarheid. Uit de studie blijkt ook dat tachtig procent van de publicaties in het Nederlands wordt geschreven tegenover tien procent in het Engels. Het rapport duidt ook een onderscheid aan tussen onderzoekers die bijdragen leveren aan de fundamentele ontwikkeling van het vakgebied en de meer praktijkgerichte juristen.

Hoe verdienstelijk dit rapport ook moge zijn, concreet werd er niets mee gedaan. In 2001 stelde de Decanenconferentie van de Vlaamse rechtsfaculteiten een interfacultaire werkgroep aan met de opdracht om te bekijken hoe tot een ranking van juridische tijdschriften zou kunnen worden gekomen. Tijdens zijn vergadering op 14 juni 2002 heeft de VLJR aanvaard dat de bibliometrische studie een methode is die bijdraagt tot onderzoeksevaluatie in specifieke domeinen van de (toegepaste) wetenschappen en biomedische wetenschappen, maar niet noodzakelijk geschikt is voor andere disciplines. Voor de domeinen waar dit niet mogelijk is, beslisten de rectoren dat een aangepast evaluatie-instrument moest worden ontwikkeld. Aan de VLJR-werkgroep Onderzoek werd gevraagd om een alternatief voor te stellen voor de evaluatie van de kwaliteit van het onderzoek en daarbij te vertrekken van de casus van de "Rechten". De overtuiging was immers dat indien het zou lukken voor de rechten, de laagste leerling van de klas, het dan toch zeker ook zou moeten kunnen voor de andere onderzoeksgebieden van de humane wetenschappen. Aldus besliste de VLJR-werkgroep Onderzoek op 3 september 2002 om een studie uit te voeren naar de evaluatie van de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek in de rechtswetenschappen. Hierbij is het niet de bedoeling aan de individualiteit van de instellingen te raken, wel om een instrument aan te reiken aan universiteiten waarmee zij intern verder kunnen werken aan de kwaliteitszorg van het juridisch wetenschappelijk onderzoek.

Op vraag van de VLJR-werkgroep Onderzoek heeft de VLJR tijdens zijn vergadering op 8 oktober 2002 de subgroep Kwaliteitszorg Onderzoek Rechten opgericht en haar de opdracht gegeven een instrument voor te stellen voor de evaluatie van de kwaliteit van het onderzoek in de rechtswetenschappen. De werkgroep startte de werkzaamheden op 10 december 2002. Na twee plenaire besprekingen werden twee denkgroepen opgericht. De conclusies van beide denkgroepen werden regelmatig tijdens een plenaire vergadering besproken. De leden van de interfacultaire werkgroep van de Decanenconferentie werden als externe experts uitgenodigd om vrijblijvend als waarnemers deel te nemen aan alle werkzaamheden van de VLJR-werkgroep. De samenstelling van de werkgroep, de verslagen van alle vergaderingen, zowel plenair als de denkgroepen, alle nota's en rapporten alsook alle reacties daarop zijn in full text te raadplegen op de website van de VLJR.

Op 30 oktober 2003 werden de eerste resultaten van de werkgroep voorgesteld in de voorlopige werknootitie "Naar een instrument voor de evaluatie van het onderzoek in de rechtswetenschappen: een stand van zaken". Als voorzitter van de werkgroep heb ik deze nota toegelicht op de decanenconferentie en in de loop van december 2003 op de faculteitsraden te Gent, Brussel, Antwerpen en Leuven

en op de VLJR-raad. Tevens zijn er talloze schriftelijke reacties binnengekomen. Rekening houdend met de opmerkingen en bedenkingen heeft de werkgroep in de eerste helft van 2004 verder gewerkt aan een verfijning en aanpassing van het meetinstrument. Het resultaat daarvan is de nota "Model voor integrale kwaliteitsevaluatie van het onderzoek in de rechtswetenschappen" van 15 juni 2004. Deze werknootitie werd in de periode juni-juli 2004 opnieuw door mij toegelicht aan de Decanenconferentie, de VLJR-werkgroep Onderzoek, de faculteitsraden te Brussel, Leuven, Gent en Antwerpen en aan de rectoren van de Vlaamse universiteiten.

Alle bezochte faculteitsraden en de decanen gaven hun goedkeuring om het model een testfase van twee à drie jaar te laten ingaan. De rectoren reageerden positief op de nota en hebben de financiering goedgekeurd voor de operationalisering van het model. Een CV-format zal in de loop van het voorjaar 2005 aan alle rechtsfaculteiten worden voorgesteld. Dan kan het model al ten dele dit academiejaar worden gebruikt, weliswaar zonder de kwaliteitscriteria voor publicaties (zie § 6). Het model zou dan in de loop van volgend academiejaar (2005-2006) volledig operationeel moeten zijn, met inbegrip van de criteria voor publicaties.

§ 5. VLJR-model voor integrale kwaliteitsevaluatie van het onderzoek in de rechtswetenschappen

Het model betreft enkel de taken van onderzoek, en doet op geen enkele wijze een uitspraak over andere opdrachten zoals onderwijs en maatschappelijke dienstverlening. Het is zowel bruikbaar voor de evaluatie van individuele onderzoekers als van onderzoeksgroepen. Het is uitgewerkt voor de rechten, maar zou ook als uitgangspunt kunnen dienen voor criminologie, met afwijkingen waar nodig voor de eigenheid van criminologie.

Er werd zeer bewust gekozen voor een evaluatie-instrument dat benadrukt dat een goede onderzoeker in de rechtswetenschappen niet kan volstaan met enkel publicaties, maar evenmin met enkel projecten. Hij moet een voldoende compleet profiel hebben, wat niet belet dat hij in verregaande mate eigen accenten kan en moet leggen. Aldus is een model voor integrale kwaliteitsevaluatie van het onderzoek uitgewerkt dat bestaat uit twee niveaus.

Het model wil de kwaliteit van het onderzoek in de rechtswetenschappen evalueren aan de hand van een aantal onderzoeksparameters voor een referentieperiode van 5 jaar (of 3 jaar voor postdoctoralen), en stelt voor een aantal

onderzoeksparemeters of een combinatie van onderzoeksparemeters een minimum voor, waaraan elke onderzoeker minstens moet voldoen. De kwaliteit van elke afzonderlijke onderzoeker wordt verder getoetst door middel van kwalitatieve maatstaven. Het model is aldus een tweetrapsraket, met een eerste niveau dat kwantitatieve en kwalitatieve vereisten oplegt (zie § 8) en een tweede niveau dat een ABC-kwaliteitsanalyse van de diverse onderzoeksparemeters mogelijk maakt (zie § 6).

Het eerste niveau is het minimale niveau waaraan iedereen moet voldoen, met vastgelegde vereisten zowel kwantitatief als kwalitatief, naargelang de academische graad van de betrokkene, uitgaande van een normale belasting op onderwijs- en beleidsvlak en uitgaande van een positie als voltijds academicus. Een academicus met een aanstelling vanaf 70% wordt als voltijds beschouwd. Toepassing van het model op deeltijdsen wordt overgelaten aan de betrokken evaluator of beoordeelaar. De vereiste van integraliteit blijkt uit het vastleggen van minima voor drie onderzoeksparemeters waaraan de onderzoeker cumulatief moet voldoen. Het betreft (1) publicaties, (2) projecten en doctoraatsbegeleiding en -betrokkenheid (samen beschouwd) en (3) lezingen.

Op het tweede niveau wordt de kwantitatieve benadering volledig verlaten. Hier geldt enkel een kwaliteitsevaluatie volgens de ABC-criteria, zonder dat de onderzoeksparemeters tegen elkaar worden afgewogen en zonder dat een referentie-output volgens een normpersoon wordt opgelegd. Het voordeel hiervan is dat de diversiteit aan profielen tot haar recht kan komen, dat kwaliteit primeert op kwantiteit en dat door de ABC-criteria op een eenvoudige wijze inzicht wordt verkregen in het niveau van het gepresteerde onderzoek.

Het voorliggende model voor integrale kwaliteitsevaluatie is een eerste poging die in een testfase zal worden geïmplementeerd. Het zal continu worden aangepast en verfijnd. Na deze testfase van twee à drie jaar, zal het model grondig en globaal worden geëvalueerd.

§ 6. Kwaliteit meten op basis van zes onderzoeksparemeters

In het model zijn er zes onderzoeksparemeters, met name publicaties, projecten, lezingen, wetenschappelijke adviesverlening, doctoraatsbegeleiding en -betrokkenheid en lidmaatschap van redactieraden. In de nota wordt elk van de onderzoeksparemeters gedefinieerd. Al deze paremeters worden opgenomen in het eerste luik van een uniforme-onderzoeks-CV-format.

In het tweede en derde luik van dit CV is plaats voor wetenschapsondersteunende output zoals boekbesprekingen, codex en rechtspraakbundels, organisatie van congressen, professional seminars en client seminars, publicaties in niet wetenschappelijke tijdschriften, onderzoeksverblijven en beurzen, prijzen die niet aan publicaties gelinkt zijn en dergelijke meer.

Binnen het bestek van deze bijdrage beperk ik mij tot enige toelichting bij de onderzoeksparemeters die ook worden betrokken bij het kwantitatieve minimum van het eerste niveau (zie § 8). Voor de andere paremeters, alsook voor de opbouw van het CV-format en de concrete invulling van het tweede en derde luik van dat format verwijs ik naar de nota.

1. Onderzoeksparemeter publicaties

Binnen de onderzoeksparemeter publicaties wordt, rekening houdend met de eigenheid van het rechtswetenschappelijk onderzoek, het onderscheid gemaakt tussen 4 subparemeters: tijdschriftartikelen en noten; boeken; bijdragen in boeken; doctoraat. Voor de eerste drie wordt een kwaliteitsevaluatie voorgesteld aan de hand van ABC-criteria. Het ongepubliceerde doctoraat is reeds geëvalueerd door de examencommissie en moet enkel worden vermeld. Indien het doctoraat is gepubliceerd als boek of in tijdschriftartikelen dan zal het de gewone ABC-evaluatie volgen.

Artikelen en noten in tijdschriften

Theoretisch kunnen verschillende methodes worden gehanteerd om artikelen in tijdschriften kwalitatief te beoordelen. In de nota van de werkgroep worden een aantal methodes omschreven, met een onderscheid tussen bibliometrische en kwalitatief-inhoudelijke beoordelingsmethodes. Daar wordt ook telkens gemotiveerd waarom een bepaalde methode niet geschikt is voor evaluatie van onderzoek in de rechten. De werkgroep komt tot het besluit dat enkel een ranking van tijdschriften op basis van een algemene inhoudelijke analyse, toegepast op een representatief staal van nummers van een bepaald tijdschrift, een adequate methode biedt voor het juridisch onderzoek.

De artikelen en/of noten gepubliceerd in een representatief staal van tijdschriftnummers, aangeleverd door de tijdschriftredactie worden door een interuniversitaire, intradisciplinaire en voldoende internationale commissie geanalyseerd

op basis van inhoudelijke criteria en krijgen elk een score. Vervolgens wordt het gemiddelde berekend van de score van alle artikelen/noten in de onderzochte tijdschriftnummers. Op basis hiervan wordt een ranking van tijdschriften in drie categorieën (A-B-C) opgesteld. Essentieel aan dit systeem is derhalve dat er, nadat de ranking is opgesteld, geen inhoudelijke lectuur of kwalitatieve analyse van elk individueel artikel van een onderzoeker moet gebeuren. Er wordt uitgegaan van de ranking van het tijdschrift die hier geldt als een soort van ruwe selectie aan de poort. Hiertegen is in te brengen dat een "slecht" artikel in een "goed" tijdschrift beloofd wordt, terwijl omgekeerd een "goed" artikel in een "slecht" tijdschrift wordt gepenaliseerd. Dit effect zou evenwel op termijn moeten verdwijnen: enerzijds zullen onderzoekers ernaar streven om hun "goede" bijdragen in A- of B-tijdschriften te publiceren. Anderzijds zou de ABC-ranking de redacties van lager geklasseerde tijdschriften ertoe kunnen brengen om een strengere kwaliteitscontrole door te voeren, teneinde een hogere klassering te krijgen. Dit is niet noodzakelijk het geval, omdat een tijdschrift ook andere doelstellingen dan onderzoek kan hebben. Sowiesso is de ranking een strikt interne academische aangelegenheid die enkel en alleen relevant is voor de onderzoeks-evaluaties van en door universiteiten en daarbuiten geen enkele pretentie noch bindende kracht heeft of wil hebben.

Om redenen van praktische aard, kan de (arbeidsintensieve) ranking-methode niet voor alle (niet-) juridische tijdschriften gehanteerd worden. Omwille van de diversiteit van de publicatie-output in tijdschriften, wordt een onderscheid gemaakt tussen: Vlaamse en tweetalige Belgische juridische tijdschriften (met een ABC-ranking op basis van inhoudelijke criteria), Franstalige Belgische en buitenlandse/internationale juridische tijdschriften (met in een volgende fase een ABC-ranking op basis van bevraging), en rechtswetenschappelijke of pluridisciplinaire artikelen in niet-juridische wetenschappelijke tijdschriften (gebruik van eventueel bestaande rankings van niet-juridische tijdschriften).

In een eerste fase wordt er gefocust op het samenstellen van een ABC-ranking voor Vlaamse en tweetalige Belgische tijdschriften. Een tijdschrift krijgt twee rankings, één voor artikelen en één voor noten. Het is essentieel dat in een volgende fase een systeem wordt uitgewerkt voor de Franstalige Belgische en de buitenlandse/internationale juridische tijdschriften. Ook daarvoor wordt door de werkgroep een concrete werkwijze voorgesteld.

Boeken en bijdragen in boeken

Er wordt een interuniversitaire, intradisciplinaire en deels internationaal samengestelde boekencommissie opgericht die de juridische boeken beoordeelt op basis van analoge kwaliteitscriteria als deze die voor de ABC-ranking van Vlaamse en tweetalige Belgische juridische tijdschriften wordt voorgesteld (zie hierna). Er wordt dus een onderscheid gemaakt tussen A-, B- en C-boeken. Losbladige werken kunnen eens om de drie jaar worden voorgelegd. Ook syllabi mogen aan de boekencommissie worden voorgelegd. Boekbesprekingen, codexen (ook geannoteerd) en rechtspraakbundels worden als wetenschapsondersteunende publicaties beschouwd. Ook bijdragen/artikelen in niet-wetenschappelijk tijdschriften, magazines en kranten gelden als "wetenschapsondersteunende publicaties". Dit alles hoort thuis in het tweede luik van het CV-format en valt buiten het eigenlijke onderzoek.

Aan een boek met verschillende juridische artikelen wordt een globale beoordeling (A-B-C) toegekend. De artikelen worden niet apart beoordeeld. Indien een boek bestaat uit artikelen uit verschillende disciplines, wordt enkel gekeken naar de juridische artikelen voor een globale beoordeling van het boek. Of een boek als een nationale/binnenlandse of als een internationale/buitenlandse publicatie beschouwd wordt, wordt door de boekencommissie bepaald (zie nader in § 7).

Beoordelingscriteria

De tijdschriften en boeken worden door twee onderscheiden commissies op hun kwaliteit beoordeeld aan de hand van drie criteria: wetenschappelijke originaliteit, grondigheid en overschrijdend karakter. In het model wordt een weging tussen de diverse criteria en binnen elk criterium afzonderlijk voorgesteld.

Het meest doorwegende criterium is de wetenschappelijke originaliteit. Deze wordt bepaald door de mate waarin een tekst eerder reproductief is, dan wel een beperkte of uitgesproken mate van originaliteit en diepgang vertoont. Deze originaliteit verwijst niet zozeer naar het lumineuze idee waar nog nooit iemand zou aan gedacht hebben (wat toch niet bestaat), maar veeleer naar een inhoudelijke en/of structurele originaliteit. Inhoudelijk door de contextualisering en conceptualisering, de duiding en de theorievorming. Structureel door de consistente ordening van het materiaal en structuur van de redenering. Diepgang wijst op de mate waarin een redenering is onderbouwd, met voldoende en sterke argumenten.

Het criterium grondigheid verwoordt de mate waarin de bijdrage binnen de betrokken discipline volledigheid bereikt in de beantwoording van de onderzoeksvraag en hierbij steunt op voldoende relevant bronnenmateriaal. Het is niet de bedoeling dat hierbij wordt gekeken naar kwantitatieve elementen zoals de lengte van de bijdrage en de hoeveelheid voetnoten. In een overschrijdende bijdrage worden concepten van verschillende rechtssystemen met elkaar in verband gebracht, waarbij de vergelijking substantieel en daadwerkelijk (dus geen louter nevenplaatsing) is. Overschrijding kan voortkomen betreffende externe rechtsvergelijking zowel in de tijd als in de ruimte en ook omléent externe interdisciplinariteit, dit is met andere wetenschapsdomeinen. Deze drie criteria worden in het model nader uitgewerkt en toegelicht.

2. Onderzoeksparemeter projecten

Ook in de rechten moet men er zich van bewust zijn dat het aanvragen en beknemen van onderzoeksprojecten een niet alleen noodzakelijke maar ook zeer intensieve en hoog te waarderen onderzoeksprestatie is. Opdat er van een onderzoeksproject sprake kan zijn moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn. Het project werd toegekend in competitie na wetenschappelijke screening door externe (t.o.v. de aanvrager) wetenschappelijke experts. Het project kent een looptijd van één jaar en biedt minimum tewerkstelling aan een ½ FTE⁵ (op jaarbasis). Het moet uiteraard over een onderzoeksproject gaan en geen onderwijsproject.

In het model worden aldus binnen de onderzoeksparemeter projecten drie categorieën (A-B-C) onderscheiden. A-projecten zijn GOA⁶, EK⁷ - en IJAP⁸-projecten. B-projecten zijn projecten die als financieringsbron FWO⁹ (zowel projecten als aspirantenmandaten), BOF¹⁰, OR¹¹-kredieten of VIS¹²/COF¹³ hebben, evenals in het algemeen projecten met minstens 1 FTE (per jaar looptijd). C-projecten zijn projecten met minstens ½ FTE (per jaar looptijd). In het model worden tal van voorbeelden van projecttypes uit de B- of C-categorie opgenomen. Indien

5 Full Time Equivalent.

6 Geconcentreerde Onderzoeks Actie.

7 Europees Kader.

8 Inter Universitaire Attractie Pool.

9 Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek.

10 Bijzonder Onderzoeks Fonds.

11 OnderzoeksRaad.

12 Verkenkende Internationale Samenwerking.

13 COFinanciering van Europese projecten.

een project een lager budget heeft dan gelijkwaardig aan ½ FTE op jaarbasis, wordt dit beschouwd als wetenschappelijke adviesverlening. Indien meerdere aanvragers betrokken zijn bij het project, wordt het budget van het project (uitgedrukt in FTE) gedeeld volgens de formule $FTE/(x-1)$, waarbij x gelijk is aan het aantal aanvragers.

3. Onderzoeksparemeter lezingen

In de onderzoeksparemeter lezingen worden enkel lezingen opgenomen die als een onderzoeksprestatie kunnen worden beschouwd. Gastcolleges, cliënt seminars en bepaalde professional seminars vallen onder de rubrieken onderwijs respectievelijk wetenschapsondersteuning. Dit laatste moet in het CV duidelijk onder wetenschapsondersteuning worden opgenomen (in het tweede luik) en niet bij onderzoek (het eerste luik) worden geplaatst. Bij onderzoek worden enkel de hierna volgende ABC-lezingen vermeld. Tevens mag niet uit het oog worden verloren dat er een verschil kan bestaan tussen de kwalificatie van de lezing (bv. C) en de publicatie die eruit volgt (kan A zijn).

Voor een ABC-lezing die als onderzoeksoutput geldt, is steeds vereist dat de voornaamste organisator een non-profitorganisatie, vereniging of instelling is met een hoofdzakelijk wetenschappelijke doelstelling. Lezingen georganiseerd door commerciële organisaties, bedrijven of kantoren komen derhalve nooit in aanmerking voor onderzoeksoutput. Deze kunnen uiteraard interessant en belangrijk zijn, maar horen hoogstens bij wetenschapsondersteuning. Daarnaast gelden een aantal bijzondere criteria, die het ABC-karakter van de lezing bepalen: gespecialiseerd of professioneel publiek; actieve participatie vanwege het publiek; publicatie volgend uit de lezing.

Actieve participatie vanwege het publiek is er indien de tijd die voor discussie uitgetrokken wordt ca. 40% van de totale duur van de lezing bedraagt. Een lezing die voldoet aan de drie genoemde bijzondere criteria, is een A-lezing maar daarvoor is bijkomend nog vereist dat de deelnemers of minstens één respondent bovendien op voorhand de tekst krijgen om te kunnen reageren. Een lezing die voldoet aan twee van de genoemde bijzondere criteria, is een B-lezing. Een lezing die voldoet aan één van de drie genoemde bijzondere criteria, is een C-lezing. Copresentaties tellen voor een breukdeel van het aantal betrokkenen, dus voor de helft, een derde, etc.

4. Onderzoeksparemeter doctoraatsbegeleiding en -betrokkenheid

Voor deze parameter is gekozen voor een eenvoudig kwalitatief onderscheid. Wie een doctoraat begeleidt als promotor of copromotor, krijgt daarvoor een A-kwalificatie. Elke andere vorm van officiële begeleiding of betrokkenheid bij een doctoraat krijgt een B-kwalificatie. Er wordt gekozen voor een ruime B-categorie en geen C, omdat er een enorme diversiteit is aan begeleiding en betrokkenheid bij doctoraten die door elke universiteit anders worden ingevuld en waarvan het moeilijk is de concrete implicaties precies te vatten.

§ 7. Dimensie internationaal/buitenland

De dimensie internationaal/buitenland is zoals reeds vermeld ook voor het onderzoek in de rechten van belang, ondanks de regionale of nationale dimensie van veel juridisch onderzoek. Rechtswetenschappers moeten zich ook in het buitenland en op het internationale forum manifesteren. Wel kan aan het internationale of buitenlandse karakter van een onderzoeksprestatie niet noodzakelijk een hoger kwaliteitsoordeel worden verbonden. Dit volgt uit de sterk nationale dimensie van juridisch onderzoek. Een artikel over *The New Belgian Corporate Governance Act* in een Engels tijdschrift of een lezing in Washington van een half uur over *Principles of Belgian Tax Law* is vaak vrij basic en beschrijvend en kan dus bezwaarlijk enkel en alleen omwille van het internationale karakter zeer hoog worden gewaardeerd. Er moet over worden gewaakt dat het model het academische internationale toerisme, dat weliswaar in het raam van academische netwerking zijn belang heeft, niet blindelings als superieur aanmerkt. Maar het model moet wel dergelijke buitenlandse of internationale inspanningen waarderen als nuttig en zelfs noodzakelijk voor elke goede juridische onderzoeker.

Daarom is ervoor geopteerd om aan de buitenlandse of internationale dimensie als dusdanig geen kwaliteitsoordeel te verbinden. De kwaliteitscriteria om tot een ABC-beoordeling te komen zijn algemeen geformuleerd voor alle onderzoeksparameters, ongeacht of deze nationaal of internationaal/buitenlands zijn. Voor het eerste niveau van het "Model voor integrale kwaliteitsevaluatie van het onderzoek in de rechten", de minima, is de dimensie internationaal/buitenland opgenomen, als een bijkomend element van het te behalen minimum (zie § 8).

Wat betreft het tweede, kwalitatieve niveau van het model, dient in het CV telkens bij elke prestatie te worden vermeld of deze nationaal, dan wel internationaal/buitenlands is, en daaraan gekoppeld of het een A-, B- of C-prestatie is.

Voor publicaties, projecten en lezingen worden volgende definities gehanteerd. Een internationaal/buitenlands tijdschrift is een tijdschrift waarvan meer dan de helft van de redactieleden geen Belgen zijn. Redactieleden zijn deze die periodiek bijeenkomen en actief het tijdschrift samenstellen (te onderscheiden van adviseurs of scientific committee). De boekencommissie zal zich zoals reeds vermeld, uitspreken over de internationale/buitenlandse dimensie van boeken, net zoals ze ook de ABC-ranking van een boek zal bepalen. Een internationaal/buitenlands project is een project uitgeschreven door de EU of een internationale/buitenlandse organisatie en toegekend na een Europese c.q. internationale competitie. Een internationale/buitenlandse lezing wordt in het buitenland georganiseerd of wordt in België georganiseerd, maar in dit laatste geval wordt de lezing niet in het Nederlands gehouden en moet deze worden bijgewoond door een overwegend internationaal publiek.

§ 8. Kwantitatief minimum

Om het integrale karakter van het onderzoeksprofiel van een rechtswetenschapper te benadrukken is het van belang dat er ook kwantitatief op een aantal vlakken enige onderzoeksoutput wordt gerealiseerd. Voor drie categorieën, die de hoger besproken vier onderzoeksparameters groeperen, wordt een minimum voorgesteld: (1) publicaties, (2) projecten & doctoraatsbegeleiding en -betrokkenheid (samen) en (3) lezingen. Deze minima zijn gedifferentieerd naargelang de fase van de academische loopbaan, waarin de onderzoeker zich bevindt (postdoctoraal, docent, hoofddocent, hoogleraar/gewoon hoogleraar). Voor publicaties en lezingen geldt hier de 6-9-12-regel, en voor de internationale component de 1-2-3-regel (zie verder).

Twee onderzoeksparameters zijn niet in het minimumsysteem opgenomen: wetenschappelijke adviesverlening en lidmaatschap redactieraad. Het is immers niet absoluut noodzakelijk dat een onderzoeker adviezen verleent of in redacties raden zetelt. Beide elementen worden wel positief gewaardeerd bij het beoordelen van het volledig CV aan de hand van de in het model aangereikte kwaliteitscriteria.

De referentieperiode voor het behalen van deze minima bedraagt 5 jaar vanaf de graad van docent, 3 jaar voor de postdoctoralen. Indien een onderzoeker wordt

- Hoogleraar en gewoon hoogleraar: 12 B, waarvan minstens 3 internationaal (zonder noten)

2. Minimum voor projecten en doctoraatsbegeleiding/ -betrokkenheid

Voor deze rubriek van het minimum worden twee onderzoeksparameters samengevoegd, met name projecten en doctoraatsbegeleiding/-betrokkenheid. Het is van belang dat een onderzoeker in de rechten minstens op één van deze twee parameters een minimale output realiseert. Deze minima zijn slechts van toepassing vanaf de graad van hoofddocent. Voor docenten en postdoctoralen gelden deze niet.

Aldus wordt voorgesteld voor een hoofddocent 1 C-project toegekend of 1 A-begeleiding of 2 B-begeleidingen en voor een hoogleraar/gewoon hoogleraar: 1 C-project toegekend of 1 A-begeleiding of 4 B-begeleidingen.

3. Minimum voor lezingen

Voor de minima wordt uiteraard enkel rekening gehouden met onderzoekslezingen, met name de A-, B- en C-lezingen. Ook hier is de rekeenheid een B-lezing. De omzetting gaat dan als volgt: 1 A-lezing = 3 B-lezingen = 6 C-lezingen. Vanaf de ZAP-graad van docent wordt bovendien een internationale component ingevoerd. Co-presentaties tellen opnieuw voor een breukdeel van het aantal betrokkenen.

- De minima passen de 6-9-12- en de 1-2-3-regel toe, met uitzondering van het postdoctoraal niveau:
- Postdoctoraal: 3 B
- Docent: 6 B (waarvan 1 B internationaal)
- Hoofddocent: 9 B (waarvan 2 B internationaal)
- Hoogleraar en gewoon hoogleraar: 12 B (waarvan 3 B internationaal)

4. Samenvattende tabel

In de nota wordt het kwantitatieve minimum van het eerste niveau van het model als volgt weergegeven in een tabel:

geëvalueerd op een moment dat hij of zij nog geen vijf jaar zijn huidige graad heeft behaald, dan wordt in het voordeel van de onderzoeker voor de minima naar de lagere graad gekeken.

1. Minimum voor publicaties

Inzake publicaties wordt voor de bepaling van de minima enkel rekening gehouden met A- en B-publicaties. Maximum de helft van het te behalen minimum mag uit noten bestaan. Vanaf de rang van hoogleraar wordt bij de minima geen rekening meer gehouden met noten. Er wordt aan de minima ook een internationale component toegevoegd. In de testfase zal worden onderzocht hoe de internationale tijdschriften kunnen worden ingepast in het ABC-schema. Om de eenvoud van het model te vrijwaren, en om te benadrukken dat een B-publicatie een degelijke onderzoeksprestatie is, wordt het minimum uitgedrukt in B-artikelen. Te dien einde moet in een omzettingsspraak worden voorzien:

- 1 A-artikel = 2 B-artikelen
- 1 B-boek = 5 B-artikelen
- 1 A-boek = 5 A-artikelen = 10 B-artikelen
- 1 hoofdstuk in A-boek = 1 A-artikel = 2 B-artikelen
- 1 hoofdstuk in B-boek = 1 B-artikel

Van groot belang is voor ogen te houden dat de inwisselbaarheid of transfer van 2 B-artikelen naar 1 A-artikel enkel en uitsluitend geldt voor het eerste niveau ter bepaling van de minima. Op het tweede niveau moet ten volle de kwaliteits-evaluatie gelden, zodat een B-artikel een B is en blijft en niet via kwantitatieve gelijkshakeling naar een A-niveau kan opklimmen. Op het eerste niveau der minima geldt immers een belangrijke kwantitatieve component, terwijl op het tweede niveau geen enkele kwantitatieve verwerking wordt gedaan en louter de kwaliteit via de ABC-criteria inzichtelijker wordt gemaakt.

Copublicaties tellen voor een breukdeel van het aantal betrokkenen, de helft, een derde, *etcetera*. De minima zijn per categorie gedifferentieerd en vormen behalve voor postdoc een toepassing van de 6-9-12-regel en voor de internationale component de 1-2-3-regel.

- Postdoctoraal: 6 B (op referentieperiode van 3 jaar, i.t.t. 5 jaar voor ZAP; max. de helft noten)
- Docent: 6 B, waarvan minstens 1 internationaal (max. de helft noten)
- Hoofddocent: 9 B, waarvan minstens 2 internationaal (max. de helft noten)

Conclusie

Na vele jaren zoeken en zuchten, heeft de voltallige Vlaamse juridische academische gemeenschap vrij eensgezind beslist dat het tijd werd om te reageren tegen het opdringen van een meetinstrument uit andere wetenschappen door zelf de handen uit de mouwen te steken. Het voorlopige model voor integrale kwaliteitsevaluatie verdient te worden getest, zo beslisten alle faculteitsraden en de decanenconferentie. Dit is een grote sprong voorwaarts, zo oordeelden de Vlaamse rectoren.

Het model is niet perfect, het zal nog vele kinderziekten vertonen en op diverse punten blijken met haken en ogen aan elkaar te hangen. Dat is helemaal niet erg. Het belangrijkste is dat de trein op de rails staat, dat er een concreet en operationaliseerbaar model bestaat dat voor de meeste rechtswetenschappers acceptabel is en dat nu kan groeien en zich ontwikkelen, met vallen en opstaan, tot een valabel instrument voor de evaluatie van de kwaliteit van ons onderzoek.

Lezingen	projecten en doctoraatsbegeleiding/-betrokkenheid		publicaties		post doc	docent	hoofddocent	(gewoon) hoogleraar
	waarvan min. internat./buitenlands	aantal	waarvan min. internat./buitenlands	waarvan max. noten				
	3B of equivalent	-	6B of equivalent	6B of equivalent				
	1B	-	helte (3B) of equivalent	helte (3B) of equivalent				
	9B of equivalent	1C-project roegkend of 1A-doctoraatsbegeleiding/ -betrokkenheid	helte (5B) of equivalent	9B of equivalent				
	2B of equivalent	1C-project roegkend of 2B-doctoraatsbegeleiding/ -betrokkenheid	2B of equivalent	12B of equivalent				
	3B of equivalent	1C-project roegkend of 1A-doctoraatsbegeleiding/ -betrokkenheid	3B of equivalent	-				
	3B of equivalent	4B doctoraatsbegeleiding/ of -betrokkenheid						